

Nr 73.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till statens intressekontor, m. m.; given Stockholms slott den 19 februari 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19 februari 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför.

I årets statsverksproposition ha under sjunde huvudtiteln upptagits anslag med beräknade belopp till Statens intressekontor med 318,000 kronor samt till Bidrag till erkända skatteförmedlingskassor med 300,000 kronor.

Att definitiva anslagsäskanden icke framlagts beror på att ett vid tiden för statsverkspropositionens avgivande icke slutligt prövat lagförslag angående utskyldsbetalning genom skatteförmedlingskassor ansetts kunna inverka på intressekontorets ställning i skatteförmedlingsrörelsen samt att lagförslagets genomförande varit en förutsättning för anvisandet av det angivna bidragsanslaget.

Sedan Kungl. Maj:t den 15 januari 1943 avgivit proposition till riksdagen med förslag till förordning om erkända skatteförmedlingskassor, m. m. (nr 17), saknas anledning att längre uppskjuta prövningen av nämnda anslagsfrågor.

1. Statens intressekontor. I årets statsverksproposition lämnas följande redogörelse för intressekontorets verksamhet och medelsbehov.

Jämlikt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter må statens intressekontor, som är anslutet till postgirokontoret, med medel, vilka inflyta till intressekontoret genom regelbundna avdrag å löner eller pensioner eller genom inbetalningar, ombesörja betalning av skatt samt, jämte skatt, andra mera regelbundet förekommande personliga utgifter såväl åt befattningshavare och pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst som åt andra personer.

De inkomster, med vilka kostnaderna för intressekontorets verksamhet bestridas, utgöras huvudsakligen av ränta å de i rörelsen inestående medlen, bidrag av statsmedel och avgifter från kontoinnehavare. Enligt de av 1936 års riksdag godkända grunderna för intressekontorets verksamhet bestrider staten nettokostnaden för rörelsen, såvitt angår skatteförmedlingen. Intressekontorets utgifter för andra uppdrag täckas genom avgifter.

I skrivelse den 6 oktober 1942 har *generalpoststyrelsen* avgivit redogörelse för intressekontorets verksamhet under år 1941. Enligt redogörelsen företer verksamheten en viss ökning i förhållande till år 1940. Sålunda har antalet intressekonton ökat med 16 procent till i runt tal 68,900, antalet inbetalningar med 15 procent till inemot 1,150,000, antalet utbetalningar med 19 procent till något över 880,000 och beloppet av utbetalningarna med 34 procent till i runt tal 62.3 miljoner kronor. Av redogörelsen framgår vidare, att nettoutgifterna för år 1941 till den del de icke täckas av influtna räntor, kontoinnehavares avgifter och andra inkomster uppgått till 396,000 kronor. Av detta belopp anses emellertid 78,000 kronor hänföra sig till kontorets medverkan vid uppörd av skatterestantier för i Stockholm mantalsskrivna personer. Denna medverkan är organiserad i enlighet med en år 1937 mellan generalpoststyrelsen och överståthållarämbetet träffad överenskommelse och avser att bereda restskatteförda större möjlighet att avveckla sina skatterestantier.

Generalpoststyrelsen erinrar om att styrelsen i skrivelse den 31 oktober 1941 angående intressekontorets verksamhet under år 1940 beräknat nettokostnaderna för restskatteförmedlingen till överståthållarämbetet under åren 1937—1940 till sammanlagt 206,000 kronor. Styrelsen anser, att nämnda belopp jämte intressekontorets motsvarande kostnader för år 1941 bör ersättas postverket. Under hänvisning härtill hemställer styrelsen, att ersättningen måtte utgå med $(396,000 + 206,000 =)$ 602,000 kronor.

Intressekontorets driftkostnader. I departementschefsanförandet i propositionen nr 331/1942 angående anslag till statens intressekontor för budgetåret 1942/43 uttalades, att omständigheterna föranledde en omprövning av intressekontorets ekonomi och skäligheten av kostnaderna för dess olika verksamhetsgrenar. I syfte att erhålla en utgångspunkt för en dylik omprövning, särskilt vad avser skatteförmedlingen, har genom anlitan av tillkallad expertis verkställts viss utredning angående intressekontorets självkostnader.

Ur innehållet i denna utredning må följande antecknas.

På grundval av 1941 års kostnader hade beräkningar utförts angående intressekontorets självkostnader för *dels* betalning av restskatter, *dels* andra skatteuppdrag, *dels* insättning å sparkonto i postsparbanken, *dels* ock övriga uppdrag. Av dessa uppdrag vore restskattebetalning mest och sparbanksinsättning minst kostnadskrävande. Självkostnaden för en restskattebetalning hade sålunda utgjort 3 kronor 28 öre, medan kostnaden för en sparbanksinsättning under 1941 beräknats uppgå till 12.87 öre mot 9.30 öre år 1939. Beräkningen av kostnaderna för andra skatteuppdrag än restskatteförmedling samt för »övriga uppdrag» hade skett med tillämpning av två alternativa principer. Enligt den ena (delkostnadsprincipen), som innebure, att de för skatteuppdrag och »övriga uppdrag» gemensamma delarna av intressekontorets kostnader fördelades på intressekontorets samtliga uppdrag med undantag av postsparbanksinsättningarna, skulle kostnaden för en utbetalning i skatteuppdrag ha utgjort 42.9 öre och för utbetalning i »övriga uppdrag» 128.9 öre. Enligt den andra principen (merkostnadsprincipen), som angivits innebära, att nämnda gemensamma kostnader skulle helt belasta skatteuppdragen, hade ifrågavarande utbetalningskostnad utgjort 93.4 respektive 55.8 öre.

Av en den 5 oktober 1942 dagtecknad promemoria av *postsparbankschefen J. Enger* framgår bland annat följande.

De i utredningen framlagda beräkningarna av intressekontorets självkostnader under 1941 hade till utgångspunkt haft en av generalpoststyrelsen under år 1939 företagen utredning, vilken grundats på arbetstidsstudier. Enär de vid sistnämnda utredning företagna beräkningarna i vissa avseenden borde justeras, borde — med tillämpning av delkostnadsprincipen — kostnaden för en utbetalning beträffande andra skatteuppdrag än sådana som avsåge restskatteförmedling rätteligen uppgå till c:a 40 öre och beträffande »övriga uppdrag» till c:a 100 öre. Att dessa kostnader i den nu föreliggande utredningen beräknats till 42.9 respektive 128.9 öre berodde — i den mån skiljaktigheten icke hänförde sig till den nyssnämnda justeringen — på att man med utgångspunkt från 1939 års ursprungliga beräkningar jämväl tagit hänsyn till *dels* intressekontorets portokostnader, varvid postbefordringsavgifterna beräknats efter taxeenliga grunder, *dels* ock statens andel i pensionskostnaderna för intressekontorets personal. Sett ur statsverkets självkostnadssynpunkt borde portokostnaderna värderas till mindre än hälften av det angivna beloppet. Vad angår pensionskostnaderna erinrades om att någon fondering av statens andel icke ägde rum.

Med tillämpning av merkostnadsprincipen och med bortseende från porto- och pensionskostnader hade nettokostnaden år 1941 utgjort för skatteuppdrag 76.2 och för »övriga uppdrag» 49.9 öre. Till följd av att avgiften för »övriga uppdrag» från och med den 1 februari 1942 höjts från 40 till 55 öre hade inträtt en sänkning av statsverkets nettoutgift för en utbetalning i skatteuppdrag från 76.2 till 72.7 öre. För varje ytterligare höjning med 5 öre av avgiften för »övriga uppdrag» minskades nettoutgiften för ett skatteuppdrag med cirka 3.5 öre. En förutsättning för denna kostnadsminskning vore emellertid, att antalet »övriga uppdrag» icke minskades. Även en höjning av avgiften med 10 öre syntes komma att medföra en dylik minskning och en höjning till 75 öre kunde väntas ha till följd en radikal nedskärning av »övriga uppdrag».

I promemorian angives vidare, att en höjning av postsparbankens gottgörelse till intressekontoret för sparbanksinsättning till 15 öre komme att företagas.

Intressekontorets ställning i skatteförmedlingsrörelsen. I förenämnda proposition med förslag till förordning om erkända skatteförmedlingskassor har frågan om intressekontorets ställning i skatteförmedlingsrörelsen efter ett genomförande av förslaget icke upptagits till särskild behandling. I det sakkunnigbetänkande som legat till grund för propositionen (SOU 1942: 21) har icke förutsatts någon annan förändring i intressekontorets befogenheter än en utvidgning av kontorets överdragningsrätt, innebärande att kontoret finge använda sina disponibla medel för gäldande av nytillträdande medlemmars närmast förfallande två utskyldsbelopp. För närvarande är intressekontorets överdragningsrätt bestämd sålunda att intressekontona för statsanställda, för pensionerade f. d. statsanställda ävensom för vissa andra kategorier av befattningshavare med huvudsakligen kommunal eller halvstatlig anställning få överdragas med högst det belopp som motsvarar vad månatligen för kontorets räkning avdrages å vederbörandes avlöning eller pension. Därutöver äger intressekontoret motsvarande överdragningsrätt jämväl beträffande annan innehavare av intressekonto under förutsättning att för underskott å kontot ställes säkerhet, som godkänts av generalpoststyrelsen. Mot den utvidgade överdragningsrätten skulle enligt betänkandet svara en skyldighet för uppbördsmyndigheterna, att då på detta sätt förskotterat belopp icke i föreskriven ordning gäldades till kontoret, på anmälan av kontoret uppdebitera bristen i och för restindrivning samt restituera beloppet till kontoret. Enligt betänkandet och propositionen skulle de erkända skatteförmedlingskassorna, vilka icke ansetts böra tillerkännas någon överdragningsrätt, i stället äga befogenhet att medgiva nytillträdande medlem visst anstånd med betalning av närmast förfallande två utskyldsbelopp samt av restförda utskylder, varjämte utmättningsman skulle äga att på framställning av skatteförmedlingskassa bevilja till kassan ansluten skattskyldig visst ytterligare anstånd, om så funnes erforderligt för att framdeles förfallande utskyldsbelopp skulle kunna gäldas vid de uppbördsstämmor då de enligt vederbörliga debetsedlar skulle erläggas.

Av de myndigheter som hörts över sakkunnigbetänkandet har *generalpoststyrelsen* tillstyrkt förslaget om överdragningsrätt medan *statskontoret* avstyrkt detsamma. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* har ansett att det måste leda till alltför lösliga och osäkra förhållanden om intressekontorets överdragningsrätt utvidgades till att gälla även icke statsavlönade personer och intressekontoret finge förskottsbeta skatter, som understundom faktiskt aldrig komme att inflyta från de betalningsskyldiga. Vissa andra remissinstanser ha emellertid funnit överdragningsrätt böra medgivas icke blott intressekontoret utan även andra skatteförmedlare än intressekontoret.

Bestridandet av kostnaderna för restskatteförmedling genom intressekontorets försorg för i Stockholm mantalsskrivna personer. Kungl. Maj:t har denna dag meddelat beslut om tillkallande av särskild sakkunnig med uppdrag att verkställa utredning och efter förhandlingar med Stockholms stad till Kungl. Maj:t inkomma med

förslag till överenskommelse mellan staten och staden om fördelningen av kostnaderna för ifrågavarande restskatteförmedling.

I fråga om beräkningen av anslag till intressekontoret för nästa budgetår föreligga inga andra utgångspunkter än de som redovisats i statsverkspropositionen.

Intressekontorets driftkostnader. Enligt de av riksdagen godkända grunderna för intressekontorets verksamhet skola de uppdrag som icke avse skattebetalning icke förorsaka statsverket några kostnader. Med den av postsparbankschefen angivna beräkningsmetoden kan detta villkor anses uppfyllt. Såsom av den verkställda utredningen framgår, kan det emellertid övervägas att beräkna självkostnaden på andra sätt, enligt vilka ett underskott framkommer. Valet av beräkningsmetod blir väsentligen beroende på den utsträckning i vilken man anser att »övriga uppdrag» skäligen böra belastas med för intressekontorets verksamhet gemensamma, fasta kostnader, varvid återverkningarna av en eventuell avgiftsförändring på antalet uppdrag och därmed på intressekontorets behov av arbetskraft blir av betydelse. Att hänsyn vid kostnadsberäkningen bör tagas även till pensionskostnaderna synes mig uppenbart. Vid bedömningen av intressekontorets ekonomi har man vidare att taga hänsyn till prisstegringen efter den tidpunkt förenämnda beräkningar avsett. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter vidare övervägande av här berörda omständigheter, vilka icke synas föreligga tillräckligt utredda, besluta i avgiftsfrågan.

Departements-
chefen.

I syfte att nedbringa kostnaderna för intressekontorets verksamhet torde särskilda organisationsundersökningar böra verkställas i samband med att de av besparingsberedningen för närvarande inom olika ämbetsverk bedrivna undersökningarna av liknande art utsträckas till postverket. Vid dessa undersökningar bör även utredas vilka följder ett slopande eller en väsentlig begränsning av intressekontorets befattning med icke-skatteuppdrag skulle få för kontorets organisation och ekonomi.

Vad beträffar intressekontorets ställning i skatteförmedlingsrörelsen förordar jag, att intressekontorets överdragningsrätt försöksvis utvidgas till att, på sätt de sakkunniga föreslagit, avse närmast förfallande två utskyldsbelopp. Ett slutligt ståndpunktstagande i frågan torde få anstå tills någon erfarenhet vunnits om verkningarna av denna åtgärd.

Med prövningen av frågan om den slutliga fördelningen av kostnaderna för intressekontorets restskatteförmedling för i Stockholm mantalsskrivna personer torde få anstå, till dess resultatet föreligga av den nu beslutade utredningen i ämnet.

Anslaget till intressekontoret, som enligt vad av det föregående framgår avser att täcka kontorets nettoutgifter för år 1941, torde för budgetåret 1943/44 böra upptagas till samma belopp som beräknats i statsverkspropositionen eller 318,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens intressekontor* under sjunde huvudtiteln för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av .. kronor 318,000.

2. Bidrag till erkända skatteförmedlingskassor. I årets statsverksproposition har under denna rubrik preliminärt upptagits ett till 300,000 kronor beräknat förslagsanslag. I statsverkspropositionen uttalades, att innan erfarenhet vunnits om den omfattning, som kassornas verksamhet komme att få, det givetvis vore vanskligt att beräkna storleken av de årliga kostnaderna för ifrågavarande bidrag. Om antalet medlemmar i kassorna under budgetåret 1943/44 uppskattades till 200,000, skulle, vid sex uppbördstämmer (uppbördsterminer) per år, medelsbehovet med ett bidragsbelopp av 25 öre per person och uppbördstämman utgöra 300,000 kronor för år.

Sedermåra har i omförmålda proposition nr 17/1943 närmåre redogjorts för i ämnet föreliggande förslag ävensom för däröver avgivna utlååtanden. Under hänvisning till innehållet i sistnämnda proposition får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till erkända skatteförmedlingskassor* under sjunde huvudtiteln för budgetåret 1943/44 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 300,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådet's övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Mats Lemne.